

Valintaesitys

2.4.2025

Dnro: EURA 2021/600742/09
02 01 01/2024/POPELY

Hankkeen perustiedot

Hankkeen julkinen nimi

Ennakoiden uudistuva viherrakentaminen ja taimitarhatuotanto Pohjois-Pohjanmaalla (EVIPA)

Hakijan virallinen nimi

Viher- ja ympäristörakentajat ry

Hakemusnumero

600742

Saapumispäivämäärä

19.02.2025

Alkamispäivämäärä

01.05.2025

Päätymispäivämäärä

30.04.2027

Viranomainen

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Kokouksen päivämäärä

Hakuilmoitus

Toimintaympäristön kehittämisavustuksen
hankehaku Pohjois-Suomessa (Pohjois-
Pohjanmaa, Lappi, Kainuu)

Hakuilmoituksen tunnus

POPELY-051

Käsittelijä

Janne Risto Antero Ranta

Toimintalinja

1 Innovatiivinen Suomi

Erityistavoite

1.2 Digitalisaation etujen hyödyntäminen kansalaisten, yritysten ja julkishallinnon hyväksi

Avustusmuoto

Toimintaympäristön kehittämisavustus, kehittämistoimenpiteet

Hanke toteutetaan: Yhden toteuttajan hankkeena

Kuvaus hankkeen sisällöstä

Hanke vastaa Pohjois-Pohjanmaalla sijaitsevien viher- ja ympäristörakentamisen ja taimitarhatuotannon pk-yrityksien liiketoiminnan uudistumisen tarpeeseen toimintaympäristön muuttuessa. Toimintaympäristön muutoksen kansallisia ajureita ovat uudistuva rakentamislaki (751/2023), asetus fosforia sisältävien lannoitevalmisteiden ja lannan käytöstä (64/2023) sekä Rakennusteollisuus ry:n vuonna 2023 julkaisema biodiversiteettikartta. Toimintaympäristön EU tason muutosajureita ovat Euroopan vihreän kehityksen

ohjelma, sen osana kestävän rahoituksen järjestelmä eli EU-taksonomia, EU:n biodiversiteettistrategia, EU:n tavoitteet fosforin kestävästä käytöstä sekä EU:n digitaali strategia.

Uuden rakentamislain myötä Suomen ympäristökeskus alkaa ylläpitämään rakennetun ympäristön tietojärjestelmää. Siirtymäaikana rakennus- ja alueidenkäyttösuunnitelmat muuttuvat digitaaliseen muotoon. Tämä nopeuttaa tietomallien käyttöönottoa rakennusalan eri sektoreilla. Viheralalla tietomallien käyttö on ollut vähäistä. Niiden käyttöönotto urakoinnissa vaatii toimintaprosessien uudistamista ja osaamisen päivittämistä.

Rakennusteollisuus ry on julkilausunut vuonna 2023 julkaistessaan rakennusalan biodiversiteettitiekartan, että Suomen rakennusalan tavoite on olla luontopositiivinen vuodesta 2030 alkaen. Moni kunta tähtää myös luontopositiivisuuteen. Suurilla kasvavilla kaupungeilla on omat kaupunkistrategiat ja -ohjelmat, jotka ovat samansuuntaisia Rakennusteollisuuden tiekartan kanssa, koska taustalla on EU tason biodiversiteettistrategia. Tilaajien ja rakennuttajien tarpeiden muutos kohti luontopohjaisia ratkaisuja luo suuren muutoksen viherrakennuksen ja taimitarhatuotannon toimialoille. Kokonaisuutena muutoksen nopeutta on vaikea tunnistaa ilman luotettavaa ennakkointitietoa, ja tähän hanke etsii ratkaisuja.

Usea muutosajuri ohjaa rakennustoimintaa vähähiiliseen suuntaan, joka näkyy lisääntyvänä vähähiilisten rakennuskoneiden vaateina. Siirtymä vähähiilisiin työmaakoneisiin ja kulkuneuvoihin etenee viherrakentamisessa hitaasti. Tällä hetkellä vain suuret alan yritykset ovat alkaneet investoida rakentamisen sähkökäyttöisiin isompiin koneisiin. Kuitenkin on tiedossa, kun EU taksonomian kestävän rahoituksen kriteerien mukainen rakentaminen alkaa, tulee se nopeuttamaan vähähiiliseen rakentamisen koneiden käyttöön. Hankkeessa etsitään ratkaisua murrosvaiheeseen pk-yritysten kilpailukyyn näkökulmasta. Hankkeessa rakennetaan kumppanuuksia urakoitsijoiden ja konetoimittajien/-vuokraajien kanssa. Tällä valmistaudutaan siihen, että toimialan pk-yritykset pystyvät vastaamaan hiilineutraaliustavoitteisiin rakentamisessa.

Luontopositiivisen rakentamisen tavoitteiden toteuttamiseksi rakentamisessa pitää mm. lisätä luonnonkasvien käyttöä, luontopohjaisia ratkaisuja mm. hulevesien käsittelyssä ja kaupunkitilojen viilentämisessä. Tavoitteena on rakennettavien viheralueiden luonnon monimuotoisuuden ja ekologisuuden lisääminen. Nämä muutokset luovat valtavan kysynnän kasvun kotimaisten luonnonkasvilajien taimitarhatuotteita kohtaan. Vastaavasti muuttuva rakentamisen trendi vähentää nyt valtaosana tuotettavien jalostettujen kasvilajien käyttöä. Muutostarve taimitarhatuotannon tuotevalikoimaan on merkittävä. Viherrakentajille muuttuva kasvilajisto luo epävarmuutta materiaalin saatavuudesta. Nykyinen viherrakentamisessa käytettävä kasvilajisto pohjaa pitkälti jalostettujen puutarhalajien lisäykseen ja kasvatukseen. Luonnonlajien kasvattaminen on vähäistä. Nyt edessä oleva rakennusteollisuuden systeeminen muutos luontopositiiviseksi edellyttää kotimaisten taimitarhatuotannon liiketoiminnan uudistumista. Asetettuja tavoitteita ei voi nykyisellä tuotannolla toteuttaa. Tuotannon tulee uudistua vastaamaan muuttuvaan markkinaan.

Toimintaympäristön muuttuessa paljon ja nopeasti ennakkointitietoa on saatava yritysten liiketoiminnansuunnitelua varten. Viherrakentamiseen kohdentuvia muutosodotuksia koskevaa ennakkointitietoa ei nykyisellään ole olemassa eikä toimialoilla tapoja tuottaa sitä. Lisääntyvä avoin data, digitaaliset järjestelmät ja tekoälyn kehitys antavat uudenlaisen mahdollisuuden kehittää ennakkointitiedon tuottamista toimialayhdistyksissä pk-yritysten hyödynnettäväksi. Ennakointidataa on saatava yritysten taloudellisten riskien välttämiseksi ja oikea-aikaisen palvelu-, tuotanto- ja liiketoimintamuutosten tekemiseksi rakennusmarkkinoiden ja julkisen viherrakentamisen toimivuuden, pk-yritysten toimintaedellytysten ja kilpailukyyn turvaamiseksi. Koko toimialaa koskevia muutoksia lähdetään hankkeessa selvittämään pienemmän otannan avulla, jossa Pohjois-Pohjanmaan yritykset toimivat kehittämistyön tarvitsemana aitona toiminta-alustana.

Toimintaympäristön muutokset luovat paljon uuden osaamisen tarpeita. Muutoksen jalkauttamiseksi pk-yrityksiin on uudet osaamistarpeet tunnistettava. Osaamistarpeiden tunnistamisen avulla yritykset pystyvät suunnittelemaan henkilöstö- ja täydennyskoulutustaan ennakkoivasti ja/tai hankkia uutta osaamista yritykseen.

Hanke on jaettu viiteen työpakettiin:

- työpaketti 1: Ennakointitiedon tuottaminen
- työpaketti 2: Rakentamisen asiakirjojen käsittelyn ja dokumentoinnin digitalisoinnin edistäminen
- työpaketti 3: Vähähiilisen rakennustyömaan edistäminen
- työpaketti 4: Kotimaisten luonnonkasvien tuotannon lisääminen
- työpaketti 5: Osaamistarpeiden tunnistaminen.

Työpaketti 1 tavoitteena on selvittää ja testata toimintamalleja tuottaa toimialan tarvitsemaa ennakointitietoa. Tavoitteena on luoda uusia, pysyviä, avoimeen dataan pohjautuvia ennakointitiedon keräämistapoja, joita mukana olevat toimialayhdistykset pystyvät hankkeen jälkeen jalkauttamaan valtakunnalliselle tasolle.

Työpaketti 2 tavoitteena on saada maakunnan pk-yrityksille valmius siirtyä käyttämään rakennetun ympäristön suunnitelmia digitaalisessa muodossa. Tavoitteena on, että yritykset tietävät, kuinka rakennusaikainen dokumentointi voidaan toteuttaa digitaalisesti. Tavoitteena on, että maakunnan pk-yrityksien ymmärrys digitalisoinnin etenemisestä kasvaa niin, että ne ryhtyvät muutoksen vaatimiin kehittämistoimiin yrityksissään.

Työpaketti 3 tavoitteena on, että toimialan Pohjois-Pohjanmaan pk-yritykset pystyvät säilyttämään kilpailukykyä tehtävien konekumppanuuksien turvin, ja osallistumaan vähähiilisen työmaan kriteerien mukaisiin tarjouskilpailuihin jo siirtymävaiheessa, jolloin omaan uusien vaatimusten mukaiseen konekantaan ei ole vielä investoitu. Tavoitteena on vähentää yritysten taloudellista riskiä, kun koneinvestointien ajoitusta voidaan suunnitella joustavasti markkinakysynnän edetessä.

Työpaketti 4 tavoitteena on edesauttaa kansallista tavoitetta kohti luontopositiivista rakentamista. Tavoitteen toteuttamiseksi rakentamisessa lisätään luonnonkasvien käyttöä, joka tulee muuttamaan kotimaisten luonnonkasvien taimien ja siementen kysynnän moninkertaiseksi nykyisestä. Vastaavasti muuttuva rakennustapa vähentää nyt valtaosin käytettävien jalostettujen kasvilajien käyttöä. Muutostarve taimitarhatuotannon tuotevalikoimaan on merkittävä. Viherrakentajille muuttuva lajisto luo epävarmuutta materiaalin saatavuudesta. Koska kansallisena tavoitteena on jatkossa entistä enemmän myös palauttaa ja eheyttää luontoa rakennettavilla alueilla, on tärkeää, että istutuksissa käytettävien kasvien lisäyslähteenä käytetään paikallisia kasvilajeja ja luonnossa esiintyvää perimää. Tavoitteena on, että taimitarhaviljelijät pystyvät ennakointitietoa käyttäen tekemään viljelysuunnitelmia ja tuotannonmuutoksia niin, että alueelliseen luonnonkasvien kysynnän kasvuun pystytään vastaamaan oikea-aikaisesti sekä lajistollisesti ja määrällisesti oikein. Tavoitteena on, että siirtymä luonnonkasvien tuotannon lisääminen pystytään toteuttamaan ilman suurta taloudellista riskiä.

Työpaketti 5 tavoitteena on tunnistaa hankkeen sisältämien toimintaympäristön muutosten tuomat osaamistarpeet yrityksissä.

Tällä hetkellä hankkeen toimialojen yrityksillä ei ole käytettävissään ennakointitietoa, jonka avulla suunnitella ja muuttaa yrityksen tuotantoa ennakoivasti. Taimistoyritykset lisäävät kasvilajeja ja tuotantomääriä pohjautuen lähivuosien tilaushistoriaan. Viherrakentajat näkevät muutoksen tarjouspyyntövaiheessa suunnitelmasisällöistä. Luotettavan ennakointitiedon tuottamisen lisäarvo olisi merkittävä. Toimintaympäristön muuttuessa paljon ja nopeasti ennakointitieto loisi yrityksille mahdollisuuden ennakoiden uudistaa liiketoimintaansa, jolloin ne pystyisivät vastaamaan uudenlaiseen kysyntään oikea-aikaisesti. Jos ennakointitietoa onnistuttaisiin tulevaisuudessa keräämään tekoälyn avulla avointa dataa hyödyntäen, pystyisi toimialojen yritykset osaltaan tarjoamaan rakennussektorin uusia tuotteita. Tämä vähentäisi huomattavasti yritysten riskiä ja nopeuttaisi kansallisten tavoitteiden saavuttamista.

Asetus fosforia sisältävien lannoitevalmisteiden ja lannan käytöstä edellyttää fosforin käytön kirjaamista siirtymäajan jälkeen. Viher- ja ympäristörakentamisessa käytettävän fosforin tiedostonpitovelvoite on toimialalle uusi tehtävä. Taimistoja koskee puutarhatalouden tiedostonpitosäädökset.

Uusia tarpeita ovat rakennusteollisuuden ja isompien kaupunkien strategioiden tavoitteita vastaavasti luontopohjaisten rakentamisen ratkaisujen lisääntyminen, jalostetun kasvilajiston käytön vähentäminen ja luonnonlajiston käytön lisääminen. Hanke edistää näiden tavoitteiden täyttämistä aluksi Pohjois-Pohjanmaalla ja pitkällä aikavälillä valtakunnallisesti.

Hankkeen toimenpiteet

Hankkeessa etsitään ennakoivia pk-yritysten liiketoiminnan uudistamisen malleja vastaamaan toimintaympäristön muutoksiin. Avoimen datan keräämisen toimintamallien kehittäminen liiketoiminnan toimintaympäristön muutosten ennakointitiedon saamiseksi pk-yrityksille. Tunnistetaan pk-yrityksen osaamisen kehittämistarpeet, jotta tietomalli voidaan ottaa rakennusurakan ensisijaiseksi dokumentiksi.

TP 1 Ennakointitiedon tuottaminen

Hankkeessa kartoitetaan tämänhetkinen suunnitelmien sisältötieto alan suunnittelijoilta. Kerätään maakunnan toimialan yrityksiltä tieto, keiden yrityksissä ja kunnissa toimivien suunnittelijoiden töitä he pääosin toteuttavat. Laaditaan ja lähetetään kysely näille suunnitteluyrityksille, jolla selvitetään heidän viimeaikainen kasvisuunnitelmien lajisisältö ja arvio kasvimääristä.

Järjestetään verkossa tulevaisuusvuoropuhelu Pohjois-Pohjanmaalla toimivien yksityisten ja julkisten tilaajien, rakennuttajien, suunnittelijoiden, taimitarhatuottajien ja viherrakentajien kesken. Tulevaisuusvuoropuhelu toteutetaan TYÖ2030 Tulevaisuuden vuoropuhelu toimialoille -konseptia käyttäen. VYRA on ollut mukana tämän työkalun kehittämisessä. VYRA on saanut siitä erittäin hyvät käyttökokemukset kotimaisissa ja kansainvälisissä hankkeissa. Tämän avulla kerätään eri toimijoiden näkemykset siitä, miten ja millä aikataululla suunnitelmasisällöt ovat muuttumassa ja millä mallilla tuotteiden ja palvelujen muutokset alueen yrityksissä on. Ennakointitieto rakennuslupavaiheen suunnitelmasisällöistä. Selvitetään, kuinka tieto voitaisiin tekoälyn avulla suodattaa viherrakennus- ja taimitarhayrittäjien liiketoiminnansuunnittelun pohjaksi. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietojen käyttöönottamiseksi yrityksissä tulee olla valmius hyödyntää tietomallimuotoista tietoa. Selvitetään, millä ohjelmistoilla viher- ja taimistoalan yritykset pystyvät tietoa tarvittavassa laajuudessa käsittelemään. Hankkeessa selvitetään tekoälyn hyödyntämisen mahdollisuudet suodattaa toimialan tarpeiden mukaisesti ja tuottaa ennakointitietoa annettujen rakennuslupien suunnitelmasisällöistä. Hankkeessa selvitetään, mistä, milloin, mitä ja miten ennakointitietoa tulevista kasvien käytöstä julkisessa rakentamisessa. Katu- ja puistosuunnitelmien sisältöjen esiin saaminen on tärkeää tuotannon suunnitteluun vaikuttavaa ennakkotietoa, vaikka se ei välttämättä kohdennu maakunnallisesti julkisen kilpailutuksen avoimuuden vuoksi. Hankkeessa selvitetään mistä tietojärjestelmistä tieto olisi suodatettavissa.

TP 2 Rakentamisen asiakirjojen käsittelyn ja dokumentoinnin digitalisointi,

Tehdään selvitys, kuinka viherrakentamisen yritysten prosesseja tulisi kehittää, jotta rakentamisen asiakirjojen käsittelyssä ja dokumentoinnissa hyödynnettäisiin täysimääräisesti mahdollisuus digitaalisessa muodossa toimimiseen. Tunnistetaan toiminnan muutostarpeet yrityksissä, joista myös johdetaan tarvittavan uuden osaamisen tunnistaminen työpaketin 5 sisältönä.

Fosforiasetuksen tiedostopitovelvoitteen myötä erilaiset paikkatietojärjestelmät tulee käyttöön myös rakentajille. Kunnossapidon ja peltoviljelyn puolella järjestelmiä on jo isoilla toimijoilla käytössä. Hankkeessa selvitetään, mitä digitaalisia ohjelmia ja järjestelmiä toimialan pk-yritykset pystyvät hyödyntämään kustannustehokkaasti ottaen huomioon heidän toimintansa laajuuden.

TP 3 Vähähiilisen työmaan edistäminen

Hankkeessa varmistetaan pk-yritysten mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin konetoimittajien kanssa tehtävien kumppanuuksien avulla. Tämä tehdään rakentamalla kumppanuuksia urakoitsijoiden ja konetoimittajien/konevuokrausliikkeiden kanssa.

Hankkeessa rakennetaan tai vahvistetaan kumppanuuksia urakoitsijan ja konetoimittajien välille, jotta pk-yrityksillä on edellytykset osallistua tarjouskilpailuihin, jonka hankintakriteereinä on vähähiiliset työmaakoneet. Kun tarjouspyyntö tulee, on koneiden saatavuus selvitettävä nopeasti. Tämän vuoksi valmius on rakennettava etukäteen kumppanuuden kautta.

TP 4 Kotimaisten luonnonkasvien tuotannon lisääminen

Tuotetaan ennakointitietoa käytettävän kasvilajiston muutoksista hankevuosien aikana. Käydään keskustelua taimitarhatuottajien kanssa heidän suunnitelmista luonnonkasvien tuotantomääriin.

TP 5 Osaamistarpeiden tunnistaminen

Osaamisen kehittämistä tarkastellaan koko henkilöstön osalta alkaen ohjelman käytöstä, datan lukutaidosta ja päättyen datan lisäämiseen ja rakentamisaikaisten muutosten tekemiseen. Yritys vastaa osaamisen kehittämispalvelujen hankinnasta erikseen eli ne eivät sisälly tämän hankkeen sisältöön vaan on yrityksessä tehtävä jatkotoimi. Hankkeessa selvitetään haastatellen, mitä osaamistarpeita yrityksissä on hankkeen sisältöihin liittyen. Selvitys tehdään haastatellen, jotta varmistetaan kysymyksiin vastaajien ymmärrys. Pelkästään tekstimuotoiset kysymykset tästä aiheesta ovat osoittautuneet useimmille hyvin vaikeiksi ymmärtää. Hankkeessa tehtävien selvitysten jalkauttamiseksi on tärkeää tunnistaa uuden oppimisen ja uuden osaamisen hankinnan sisältöjä. Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän tietojen käyttöönottamiseksi yrityksissä tulee olla valmius hyödyntää tietomallimuotoista tietoa. Tämä voi vaatia investointeja ohjelmistoihin ja henkilöstön osaamiseen. Tekoälyn hyödyntäminen toiminnassa. Paikkatietojärjestelmiin liittyvä osaaminen etenkin fosforiasetuksen tiedostonpitovelvoitteen edellyttämässä laajuudessa.

Kohderyhmien yhteistyöskentely toteutetaan pääosin verkossa. Lähitapaamiset toteutetaan Oulussa.

Lisätietoja hakemuksesta

Esittelijä vakuuttaa, että ei ole esteellinen käsittelemään hakemusta. Esittelijällä ei ole eturistiriitaa tässä asiassa.

ESG raportti: Ympäristövastuu - ei huomautettavaa, Sosiaalinen vastuu - ei huomautettavaa, Hyvä hallintotapa - ei huomautettavaa.

Hankkeen toteutusalue

Onko hankkeen toiminta valtakunnallista?

Ei

Maakunnat

Pohjois-Pohjanmaa

Kunnat

Oulu

Kustannusarvion ja rahoitussuunnitelman tiivistelmä

Kustannusarviota ohjaavat kustannusmallivalinnat

Kustannusmalli	Flat rate 40 % kehittäminen
Palkkakustannusten ilmoitustapa	Tosiasiallisesti aiheutuneet palkkakustannukset

Kustannusarvion tiivistelmä

	Haetut yhteensä €	Hyväksytyt yhteensä €	Hylätyt €
1 Palkkakustannukset	137 580	137 580	
Flat rate 40 % kehittäminen	55 032	55 032	
Kustannusarvio yhteensä	192 612	192 612	

Rahoitussuunnitelman tiivistelmä

	Haetut yhteensä €	Hyväksytyt yhteensä €	Osuus %
1 Haettava EU- ja valtion rahoitus	154 090	154 089	80,00
2 Omarahoitus: Yksityinen rahoitus	38 522	38 523	20,00
3 Kuntarahoitus	0	0	0
4 Muu julkinen rahoitus	0	0	0
5 Yksityinen rahoitus	0	0	0
Rahoitussuunnitelma yhteensä	192 612	192 612	100,00

Rahoittajan arvio hankkeesta

Tuen eli rahoituksen hakija on yritysten toimintaympäristön kehittämishankkeessa rahoituskelpoinen julkisyhteisö, Viher- ja ympäristörakentajat ry. Hankkeen tavoitteet ja toimenpiteet ovat hankehaun POPELY-051 mukaisia; alueen pk-yritysten liiketoiminnan kannalta tarpeellisia selvityksiä ja yritysten keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti digitalisaatiota parantavia. Hankkeessa ei ole kyse pk-yrityksille tarjottavasta maksullisen palvelutoiminnan kehittämisestä, palvelun käyttäjiltä ei peritä maksua. Koska on kyse pk-yrityksille tarjottavasta palvelusta, rahoitus palvelun kehittämiseen myönnetään de minimis-rahoituksena.

Hakijalta on varmistettu de -minimis-rahoituksen kertymä aikaisemman kolmen vuoden aikana; rahoitusta ei ole saatu, varmennus on tallennettu hankemuistioon.

Hanketta vetämään palkataan osa-aikainen projektipäällikkö, joka vastaa myös hanketoimien tarkemmasta suunnittelusta, valmisteluista, ulkopuolisten asiantuntijapalveluiden hankinnasta sekä toteutuksesta seurantoineen. Lisäksi hankkeeseen palkataan osa-aikainen taimatarhatuotannon erityisasiantuntija. Hankkeelle asetetaan ohjausryhmä, jossa on mukana Viher- ja ympäristörakentajat ry ja Taimistoviljelijät ry edustajat sekä edustajat näiden yhdistysten Pohjois-Pohjanmaalla toimivista jäsenyrityksistä.

Ratkaisun perustelut ja jatkotoimenpiteet

Hanke esitetään Pohjois-Pohjanmaan rahoitusyksikön päällikölle Pasi Loukasmäelle, jonka jälkeen se käsitellään rahoituskokouksessa. Rahoituskokouksen jälkeen hanke esitellään maakunnan yhteistyöryhmän sihteeristössä, jonka jälkeen hankkeelle voidaan tehdä lopullinen päätös.

Rahoittaja puoltaa hakemuksen hyväksymistä

Kyllä